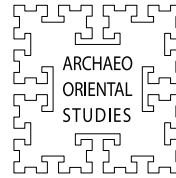

UNIwersytet
Warszawski

ARCHAEO-ORIENTAL STUDIES
RESEARCH GROUP
UNIVERSITY OF WARSAW • EXCELLENCE INITIATIVE

SEMINARIUM ARCHEOORIENTALISTYCZNE
10 STYCZNIA 2022

prof. dr hab. Piotr Taracha (Wydział Orientalistyczny)

Wielki król kraju Hattusa.

Pozycja społeczna i religijna władcy hetyckiego, zasady sukcesji, ideologia władzy królewskiej

Abstrakt wykładu

W najstarszej tradycji król sprawował władzę w kraju na mocy przymierza zawartego z parą głównych bóstw panteonu państwowego, boginią Słońcem z Arinny i bogiem burzy z Hattusa. Pomyślność władcy i jego rodziny była równoznaczna z pomyślnością i rozkwitem całego kraju. We wczesnej fazie okresu starohetyckiego (ok. poł. XVII – 2. poł. XVI w. p.n.e.) zasady sukcesji nie były jasno ustalone, o wyborze następcy (jeśli nie uwzględniać uzurpacji) decydował poprzedni władca. W tym okresie obserwujemy także pozostałości dawnego matriarchatu. Jednocześnie władza króla nie była absolutna, musiał się bowiem liczyć z opinią rady (po hetycku pankus), w którym można się dopatrywać śladów dawnych tradycji indoeuropejskich.

Sytuacja zmieniła się za panowania króla Telipinu (2. poł. XVI w. p.n.e), który na mocy edyktu wprowadził zasadę sukcesji z ojca na najstarszego syna. Od tego czasu pankus traci swój wpływ na decyzje władcy. Tym samym pod względem swojej roli społecznej i religijnej król hetycki upodabnia się do innych władców na Wschodzie Starożytnym. Sprawuje de facto władzę absolutną i decyduje o wszystkich sprawach kraju i jego mieszkańców. Jest wodzem armii i arcykapłanem najważniejszych bogów panteonu państwowego (w tej ostatniej roli występuje wspólnie z królową).

Tę nową pozycję władcy potwierdzają zarówno teksty, jak i ikonografia, w której król jako wojownik upodabnia się do boga burzy, zaś jako arcykapłan do boga Słońce. Na pieczęciach królewskich, poczynając od okresu panowania Muwattallisa II (ok. 1292-1272), pojawia się także przedstawienie króla w objęciach niebiańskiego boga burzy, tożsamego z naczelnym bogiem burzy ze stolicy Hattusa. Bóg burzy jest zatem osobistym boskim opiekunem króla.

Muwattallis należy już do nowej dynastii, która przejęła władzę ok. poł. XV w. p.n.e., a jej najwybitniejszy przedstawiciel, Szuppiliuma I (1356-1322) doprowadził imperium hetyckie do największego rozkwitu, zdobywając Syrię północną i środkową i przekształcając ją w wicekrólestwo hetyckie ze stolicą w Karkemisz. Ta nowa rodzina królewska nie była etnicznymi Hetytami, lecz Luwitami, którzy wcześniej ulegli hurytyzacji. W konsekwencji władcy okresu imperium czcili swój własny dynastyczny panteon bogów, obejmujący głównie bóstwa huryckie. Zmieniła się także ideologia władzy królewskiej. Bogini Słońce z Arinny pozostała wprawdzie najważniejszą boginią państwa, ale miejsce anatolijskiego boga burzy zajął hurycki Teszub.